

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ NACIONALINIŲ VISUOMENĖS SVEIKATOS CENTRĄ PRIE SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJOS BEI HIGIENOS INSTITUTĄ

2022-09- Nr. 4D-2022/1-764
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2022 m. birželio 23 d. gavo X (toliau vadinama – Pareiškėjas) skundą dėl Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau vadinama ir – NVSC) pareigūnų netinkamų veiksmų (neveikimo) atsakant į prašymą paaiškinti apie saulės spindulių poveikį žmogaus organizmui, o 2022 m. rugpjūčio 22 d. gavo Skundą papildantį raštą, kuriame Pareiškėjas skundėsi dėl Higienos instituto (toliau vadinama ir – Institutas) darbuotojų netinkamų veiksmų (neveikimo) atsakant į NVSC persiūtą Pareiškėjo prašymą paaiškinti apie saulės spindulių poveikį žmogaus organizmui (toliau vadinama – Skundas).

2. Skunde, be kitų aplinkybių, nurodyta:

2.1. „Šios įstaigos klausiau, kokį poveikį daro saulės spinduliai žmogaus organizmui. [...] mano klausimas liko neatsakytas ir negana to NVSC su atsakymu pateikė neišsamią informaciją, į kokį teismą galiu kreiptis skundu siekiant apskusti NVSC atsakymą“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta);

2.2. „Dėl NVSC prie SAM persiūsto prašymo į Higienos institutą ir gautų rezultatų: 2022-08-17 d. gavau iš Higienos instituto [...] raštą [...], kuriame nurodoma, jog HN numato dirbtinę apšvietą ir t. t., tačiau į mano klausimus neatsakė. Nurodė, jog saulės spindulių poveikio sveikatai išaiškinimas nėra Higienos instituto kompetencija. [...] šis atsakymas neatitinka atsakymo pateikimo reikalavimų (nėra nurodyta apskundimo tvarka, yra neinformatyvus ir neaiškus). Taip pat manau, jog [...] Higienos institutas turėjo persiūsti mano prašymą pagal kompetenciją, tačiau to nepadarė [...].“

3. Pareiškėjas Seimo kontrolierės prašo:

3.1. „[...] įpareigoti NVSC pateikti man atsakymą arba persiūsti mano kreipimąsi pagal kompetenciją [...]“;

3.2. „[...] išnagrinėti, ar Higienos institutas tinkamai atliko viešojo administravimo subjektui priskirtas funkcijas [...]“.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierė 2022 m. liepos 15 d. raštu Nr. Nr. 4D-2022/1-764/3D-1654 kreipėsi į sveikatos apsaugos ministrą prašydama paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes ir atsakyti į Seimo

kontrolierės pateiktus klausimus.

2022 m. liepos 22 d. Seimo kontrolierė gavo Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau vadinama ir – SAM) 2022 m. liepos 22 d. raštą Nr.10 AD-208. Šiame rašte, be kita ko, nurodoma:

„Pareiškėjo X [...] kreipimasis „Dėl saulės poveikio žmogaus organizmui“ Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijoje [...] registruotas 2022-04-25, registracijos Nr. 5-1926. Nukreiptas vykdymui Nacionaliniam visuomenės sveikatos centrai prie Sveikatos apsaugos ministerijos [...]. Į kreipimąsi NVSC atsakė 2022-05-17 raštu Nr. (10-12 1.9 Mr)2-27223.“

5. Seimo kontrolierė 2022 m. liepos 15 d. raštu Nr. Nr. 4D-2022/1-764/3D-1655 kreipėsi į NVSC direktorių prašydama paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes ir atsakyti į Seimo kontrolierės pateiktus klausimus.

5.1. 2022 m. liepos 25 d. Seimo kontrolierė gavo NVSC 2022 m. liepos 22 d. raštą Nr.(10-12 4.80 Mr)2-37428. Šiame rašte, be kita ko, nurodoma:

5.1.1. „NVSC 2022 m. balandžio 26 d. gavo Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos [...] persiūtą Pareiškėjo 2022 m. balandžio 19 d. paklausimą dėl saulės poveikio žmogaus organizmui (toliau – Paklausimas)“;

5.1.2. „Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 11 straipsnio 4 dalyje yra nustatyti viešojo administravimo subjekto veiksmai tais atvejais, kai viešojo administravimo subjektas pagal kompetenciją negali spręsti prašyme išdėstytų klausimų: viešojo administravimo subjektas turi pareigą prašymą persiūsti kompetentingam viešojo administravimo subjektui. Viešojo administravimo įstatymo 2 straipsnio 20 punkte pateikta viešojo administravimo subjekto apibrėžtis, kurioje nustatyta, kad viešojo administravimo subjektas yra asmuo (viešasis juridinis asmuo, kolegiali ar vienasmenė institucija, neturinti juridinio asmens statuso, įstatymų nustatytą specialų statusą turintis fizinis asmuo) įstatymo nustatyta tvarka įgaliotas atlikti viešąjį administravimą. NVSC, susipažinęs su Paklausimu, informavo Pareiškėją, kad kaip viešojo administravimo institucija, vadovaudamasis Viešojo administravimo įstatymo 11 straipsniu, prašymus (paklausimus / skundus) nagrinėja pagal kompetenciją. Taip pat Pareiškėjui paaiškino, kad NVSC kompetencija apibrėžta Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 15 straipsnyje, kuriuo nėra suteikti įgaliojimai NVSC aiškinti aplinkos veiksnių poveikio sveikatai“;

5.1.3. „Paklausimas nebuvo persiūstas, nes Paklausimo nagrinėjimo metu nenustatytas kompetentingas viešojo administravimo subjektas, kuris būtų įgaliotas spręsti Paklausime iškeltų klausimų. Taip pat informuojame, kad NVSC nedelsdamas persiūs Paklausimą Higienos instituto Sveikatos stiprinimo centrai, paprašydamas suteikti informaciją Pareiškėjui ir apie tai informuos Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigą pateikdamas rašto kopiją.“

5.2. 2022 m. rugpjūčio 4 d. Seimo kontrolierė gavo NVSC 2022 m. rugpjūčio 4 d. raštą Nr. (10-12 4.80 Mr)2-39004, kuriuo informuojama apie tai, kad Pareiškėjo paklausimas persiūstas nagrinėti Higienos institutui. Higienos instituto paprašyta pagal kompetenciją suteikti Pareiškėjui informaciją jam rūpimais klausimais.

6. 2022 m. rugsėjo 7 d. Seimo kontrolierių įstaigoje gauta Higienos instituto 2022 m. rugpjūčio 12 d. rašto Nr. (1.14) 01-586, adresuoto NVSC ir Pareiškėjui, kopija. Šiame rašte, be kita ko, pažymėta, kad saulės spindulių poveikio sveikatai išaiškinimas nėra Higienos instituto kompetencija.

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

7. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau vadinama – VAĮ):

7.1. 3 straipsnis. *Viešojo administravimo principai*

„Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...] 5) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi

atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį; [...] 12) subsidiarumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų sprendimai turi būti priimami ir įgyvendinami žemiausiu efektyvumą galinčiu užtikrinti viešojo administravimo sistemos lygmeniu; [...]“;

7.2. 10 straipsnis. Administracinių sprendimų priėmimas

„5. Administraciniame sprendime turi būti nurodyta: [...] 7) administracinio sprendimo apskundimo tvarka, nurodant konkrečią skundą nagrinėjančią instituciją ar įstaigą, skundo padavimo terminą ir teisės aktą, reglamentuojantį apskundimo tvarką; [...]“;

7.3. 11 straipsnis. Prašymų ir skundų administraciniam sprendimui priimti pateikimas ir nagrinėjimas

„1. Asmenų prašymus ir skundus viešojo administravimo subjektai nagrinėja pagal Vyriausybės patvirtintas taisykles. [...] 4. Jeigu viešojo administravimo subjektas pagal kompetenciją negali spręsti prašyme ar skunde išdėstytų klausimų ar priimti administracinės procedūros sprendimo dėl prašyme ar skunde išdėstyto klausimo, jis jo nenagrinėja ir ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo dienos persiunčia jį kompetentingam viešojo administravimo subjektui, ir apie tai praneša asmeniui. [...]“

8. Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875 (toliau vadinama – Taisyklės), nustatyta:

8.1. *45 punktas* – „Į prašymą institucija atsako atsižvelgdama į jo turinį: [...] 45.2. į prašymą pakonsultuoti asmenį jam aktualių klausimų atsakoma suteikiant konsultaciją pagal institucijai nustatytą kompetenciją arba pateikiant motyvuotą atsisakymą tą padaryti; [...]“;

8.2. *47 punktas* – „Atsakyme į prašymą ar skundą arba institucijos siunčiamame pranešime apie asmens prašymo ar skundo nenagrinėjimo priežastis asmuo turi būti informuojamas apie tokio atsakymo ar pranešimo apskundimo tvarką, vadovaujantis Viešojo administravimo įstatymo 14 straipsniu, nurodant konkrečios institucijos (-ų), kuriai (-ioms) gali būti paduotas skundas, pavadinimą (-us) ir adresą (-us), taip pat terminą (-us), per kurį (-iuos) gali būti pateiktas skundas.“

9. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 24 d. nutarimu Nr. V-926:

9.1. *7 punktas* – „Sveikatos apsaugos ministerijos veiklos tikslai yra: [...] 7.2. formuoti valstybės politiką visuomenės sveikatos priežiūros [...] srityje, organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą; [...]“;

9.2. *9 punktas* – „Sveikatos apsaugos ministerija, siekdama Nuostatų 7.2 papunktyje nurodyto veiklos tikslo, atlieka šias funkcijas: 9.1. nustato visuomenės sveikatos saugos ir priežiūros reikalavimus, organizuoja ir koordinuoja jų įgyvendinimą šiose srityse: [...] visuomenės sveikatos mokymo [...], aplinkos rizikos veiksnių sveikatai valdymo [...], visuomenės sveikatos saugos kontrolės [...]“;

9.3. *12 punktas* – „Sveikatos apsaugos ministerija taip pat atlieka šias funkcijas: [...] 12.12. nagrinėja asmenų prašymus ir skundus, susijusius su ministru pavestomis valdymo sritimis; [...]“

10. Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2022 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. V-611:

4 punktas – „Centro paskirtis – pagal kompetenciją įgyvendinant valstybės politiką, saugoti visuomenės sveikatą ir ginti vartotojų teises valdant riziką, susijusią su užkrečiamosiomis ligomis, aplinkos veiksniais, vartotojams teikiamomis paslaugomis bei gaminiais.“

11. Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo Higienos institute taisyklių, patvirtintų Higienos instituto direktoriaus 2017 m. gruodžio 4 d. įsakymu Nr. V-104:

11.1. *9 punktas* – „Asmenų prašymai nagrinėjami pagal Instituto kompetenciją. Atsakingas vykdytojas, gavęs asmens kreipimąsi, vertina, ar pateiktas kreipimasis priskirtas Instituto kompetencijai. Jeigu Institutas neįgaliotas spręsti prašyme išdėstytų klausimų, ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo gavimo Institute dienos išsiunčia prašymą kompetentingai institucijai (pasilikdamas prašymo kopiją) ir per 3 darbo dienas raštu praneša apie tai asmeniui, paaiškindamas persiuntimo priežastis, kodėl jo prašymas ar skundas nebus nagrinėjami [...]“;

11.2. *44 punktas* – „Jeigu Institutas atsisako pateikti informaciją, asmeniui išsiunčiamas apie tai pranešimas, kuriame nurodoma atsisakymo priežastis ir šio sprendimo apskundimo tvarka. [...]“;

11.3. *53 punktas* – „Asmuo, nesutinkantis su Instituto atsakymu į jo prašymą, arba tuo atveju, jeigu per nustatytą prašymo nagrinėjimo terminą atsakymas asmeniui neišsiųstas, turi teisę paduoti skundą teisės aktų nustatyta tvarka.“

Tyrimui reikšminga Lietuvos Respublikos teismų praktika

12. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau vadinama ir – LVAT), be kita ko, yra konstatavęs:

12.1. „[...] Lietuvos Respublikos Konstitucija įtvirtina atsakingo valdymo (gero administravimo) principą [...]. Vienas iš gero administravimo principų yra konstitucinė nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. gegužės 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A10-655/2005). Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – ir Viešojo administravimo įstatymas) 1 straipsnyje, apibrėžiančiame aptariamo įstatymo paskirtį, nustatyta, jog šis įstatymas sudaro prielaidas įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatą, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms; nustato viešojo administravimo principus, viešojo administravimo sritis, [...], taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų, skundų ir pranešimų nagrinėjimą; įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo administravimo srityje. [...] [...] kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei gero administravimo, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.)“ (žr. 2012 m. kovo 1 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A502-1605/2012);

12.2. „[...] kiekvienas viešojo administravimo subjektas veiklą vykdo teisės aktais nustatytos kompetencijos ribose. Kompetencija kaip kompleksas tam tikrų priemonių (uždaviniai, funkcijos, teisės ir pareigos, veiklos formos ir metodai) yra svarbiausia administracinio teisinio statuso sudėtinė dalis (2014 m. sausio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A662-293/2014). Viešojoje teisėje taikomi įstatymo viršenybės ir teisinio apibrėžtumo principai lemia tai, kad visi viešojo administravimo subjektai turi tik tokius įgaliojimus, kurie jiems suteikti konkrečiomis teisės aktų normomis, ir svarbu, kad institucijos, vykdydamos įstatymais joms priskirtą veiklą, veiktu tik taip, kaip numato teisės aktai“ (žr. 2014 m. kovo 27 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A502-727/2014; 2015 m. liepos 31 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-1547-502/2015; 2012 m. sausio 26 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A858-257/2012);

12.3. „Viešojo administravimo įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje nustatytas reikalavimas, jog individualiame administraciniame akte turi būti nurodyta akto apskundimo tvarka, nustato pareigą individualų administracinį aktą priimančiam viešojo administravimo subjektui sprendime nurodyti tokius duomenis, iš kurių be papildomų informacijos šaltinių (įstatymų, poįstatyminių teisės aktų) ir laiko sąnaudų pareiškėjui, nepriklausomai nuo jo išsilavinimo, amžiaus, būtų visiškai aišku, kokiai institucijai (institucijos pavadinimas, adresas) ir per kokį terminą (nurodant ar terminas skaičiuojamas nuo sprendimo priėmimo, ar nuo individualaus akto gavimo dienos) gali būti paduotas skundas.

Administracinio akto apskundimo tvarkos neišaiškinimas tinkamai nesiderina su geru viešuoju administravimu bei Konstitucijoje įtvirtintu principu, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, gali suvaržyti asmens teisę kreiptis į išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka instituciją ar teisimą“ (žr. 2012 m. rugpjūčio 31 d. nutartį administracinėje byloje Nr. AS520-592/2012; 2012 m. rugsėjo 21 d. nutartį administracinėje byloje Nr. AS492-440/2012; 2013 m. rugsėjo 11 d. nutartį administracinėje byloje Nr. AS858-753/2013; 2015 m. balandžio 1 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eAS-587-438/2015).

Tyrimo išvados

13. Pareiškėjas kreipėsi į SAM su prašymu atsakyti į klausimus apie saulės spindulių poveikį žmogaus organizmui. SAM, atsižvelgdama į tai, kad Pareiškėjo prašymo turinys nepriskirtinas SAM kompetencijai, prašymą persiuntė nagrinėti NVSC.

Remiantis tyrimo metu Seimo kontrolierių įstaigai pateikta informacija, nustatyta, kad Pareiškėjo prašymas buvo persiustas nekompetentingam spręsti prašyme išdėstytų klausimų viešojo administravimo subjektui – NVSC. Pastebėtina, kad teisės aktai NVSC suteikia įgaliojimus pagal kompetenciją įgyvendinant valstybės politiką, saugoti visuomenės sveikatą ir ginti vartotojų teises valdant riziką, susijusią su užkrečiamosiomis ligomis, aplinkos veiksniais, vartotojams teikiamomis paslaugomis bei gaminiais (šios pažymos 10 punktą), tačiau nesuteikia įgaliojimų aiškinti aplinkos veiksnių poveikio sveikatai.

14. NVSC 2022-05-17 raštu Nr. (10-12 1.9 Mr)2-27223 informavo Pareiškėją apie tai, jog NVSC nesuteikti įgaliojimai aiškinti aplinkos veiksnių poveikio sveikatai, tačiau Pareiškėjo prašymo nepersiuntė kompetentingam viešojo administravimo subjektui, kaip tai numatyta VAĮ 11 straipsnio 4 dalyje, nes NVSC nenustatė subjekto, kuris būtų kompetentingas atsakyti į Pareiškėjo klausimus.

Iš Skundo turinio taip pat nustatyta, kad Pareiškėjas nesuprato NVSC pateiktame atsakyme nurodytos apskundimo tvarkos, NVSC pateiktame atsakyme nesuteikė tikslios informacijos apie apskundimo tvarką.

15. NVSC 2022-08-04 raštu Nr.(10-12 4.80 Mr)2-39004, atsakydamas į Seimo kontrolierės paklausimą (šios pažymos 5 punktą), be kita ko, papildomai informavo Pareiškėją bei Seimo kontrolierę apie tai, jog persiuntė Pareiškėjo prašymą nagrinėti Higienos institutui. Higienos instituto buvo paprašyta pagal kompetenciją suteikti Pareiškėjui informaciją jam rūpimais klausimais apie saulės spindulių poveikį žmogaus organizmui.

Seimo kontrolierė 2022 m. rugpjūčio 22 d. gavo Pareiškėjo kreipimosi raštą, kuriame Pareiškėjas, be kitų aplinkybių, nurodė, jog Higienos institutas atsisakė Pareiškėjui suteikti prašomą informaciją apie saulės spindulių poveikį žmogaus organizmui, nes saulės spindulių poveikio žmogaus organizmui išaiškinimas nėra Higienos instituto kompetencija. Pareiškėjas taip pat pastebėjo, kad Higienos institutas nepersiuntė pirmiau paminėto prašymo kompetentingam viešojo administravimo subjektui bei savo atsakyme nenurodė apskundimo tvarkos.

16. Pagal nustatytą teisinį reglamentavimą (šios pažymos 8.1 punktą), atsakymus į prašymus viešojo administravimo subjektas parengia atsižvelgdamas į jo turinį, t. y. į prašymą pakonsultuoti asmenį jam aktualių klausimų atsakoma suteikiant konsultaciją pagal institucijai nustatytą kompetenciją arba pateikiant motyvuotą atsisakymą tą padaryti.

17. Prašymas ar skundas viešojo administravimo subjekto sprendimu gali būti nenagrinėjamas, jeigu prašymas ar skundas viešojo administravimo subjektui pateiktas ne pagal kompetenciją. Jeigu viešojo administravimo subjektas pagal kompetenciją negali spręsti prašyme ar skunde išdėstytų klausimų ar priimti administracinės procedūros sprendimo dėl prašyme ar skunde išdėstyto klausimo, jis jo nenagrinėja ir ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo

gavimo dienos persiunčia jį kompetentingam viešojo administravimo subjektui, ir apie tai praneša asmeniui (šios pažymos 7.3 punktas). Pažymėtina, kad VAI taip pat įtvirtintas subsidiarumo principas, kuris reiškia, kad viešojo administravimo subjektų sprendimai turi būti priimami ir įgyvendinami tuo viešojo administravimo sistemos lygiu, kuriuo jie yra efektyviausi (šios pažymos 7.1 punktas). Taigi, viešojo administravimo subjektas, įvertinęs gauto prašymo ar skundo turinį ir nustatęs, jog negali spręsti jame išdėstytų klausimų arba priimti atitinkamų administracinių sprendimų, persiunčia tokį prašymą ar skundą kompetentingai įstaigai, kuri gali efektyviausiai pagal kompetenciją išspręsti pareiškėjų keliamus klausimus arba problemas. Kaip pažymėjo savo praktikoje LVAT, viešojoje teisėje taikomi įstatymo viršenybės ir teisinio apibrėžtumo principai lemia tai, kad visi viešojo administravimo subjektai turi tik tokius įgaliojimus, kurie jiems suteikti konkrečiomis teisės aktų normomis, ir svarbu, kad institucijos, vykdydamos įstatymais joms priskirtą veiklą, veiktų tik taip, kaip numato teisės aktai (šios pažymos 12.2 punktas).

Analogiškas teisinis reguliavimas yra įtvirtintas ir Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo Higienos institute taisyklėse (šios pažymos 11.1 punktas), pagal kurias, jeigu Institutas neįgaliotas spręsti prašyme išdėstytų klausimų, ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo gavimo Institute dienos išsiunčia prašymą kompetentingai institucijai ir per 3 darbo dienas raštu praneša apie tai asmeniui, paaiškindamas persiuntimo priežastis, kodėl jo prašymas ar skundas nebus nagrinėjami.

18. Taisyklių 47 punkte yra aiškiai nurodyta, jog atsakyme į skundą asmuo turi būti informuojamas apie tokio atsakymo apskundimo tvarką, nurodant konkrečios institucijos, kuriai gali būti paduotas skundas, pavadinimą ir adresą, taip pat terminą, per kurį gali būti pateiktas skundas. VAI 10 straipsnyje taip pat nurodyta administracinio sprendimo apskundimo tvarka, nurodant konkrečią skundą nagrinėjančią instituciją ar įstaigą, skundo padavimo terminą ir teisės aktą, reglamentuojantį apskundimo tvarką.

LVAT nuosekliai laikosi praktikos, jog VAI nustatytas reikalavimas, kad individualiame administraciniame akte turi būti nurodyta akto apskundimo tvarka, nustato pareigą individualų administracinį aktą priimančiam viešojo administravimo subjektui sprendime nurodyti tokius duomenis, iš kurių, be papildomų informacijos šaltinių (įstatymų, poįstatyminių teisės aktų) ir laiko sąnaudų pareiškėjui, nepriklausomai nuo jo išsilavinimo, amžiaus, būtų visiškai aišku, kokiai institucijai (institucijos pavadinimas, adresas) ir per kokį terminą gali būti paduotas skundas. LVAT pažymi, kad administracinio akto apskundimo tvarkos neišaiškinimas tinkamai nedera su geru viešuoju administravimu bei Konstitucijoje įtvirtintu principu, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, gali suvaržyti asmens teisę kreiptis į išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka instituciją ar teismą (šios pažymos 12.3 punktas).

Pastebėtina, kad prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo Higienos institute taisyklėse taip pat yra nustatyta, kad jeigu Institutas atsisako pateikti informaciją, asmeniui išsiunčiamas apie tai pranešimas, kuriame nurodoma atsisakymo priežastis ir šio sprendimo apskundimo tvarka. Asmuo, nesutinkantis su Instituto atsakymu į jo prašymą, arba tuo atveju, jeigu per nustatytą prašymo nagrinėjimo terminą atsakymas asmeniui neišsiųstas, turi teisę paduoti skundą teisės aktų nustatyta tvarka (šios pažymos 11.2, 11.3 punktai).

19. Atlikus pirmiau išdėstytų faktinių aplinkybių, atsakingų asmenų paaiškinimų, teisinio reglamentavimo bei teismų praktikos analizę, darytina išvada, kad:

19.1. SAM pareigūnai, persiūsdami Pareiškėjo prašymą nekompetentingam viešojo administravimo subjektui – NVSC, veikė netinkamai, ypač atsižvelgiant į tai, jog NVSC yra SAM pavaldi įstaiga, todėl SAM neabejotinai turėtų būti žinoma NVSC kompetencija nagrinėjant asmenų prašymus ir skundus bei tai, jog NVSC nėra kompetentinga atsakyti į Pareiškėjo prašyme iškeltus klausimus apie saulės spindulių poveikį žmogaus organizmui.

Kritiškai vertinama ir tai, jog SAM, kuri, be kitų funkcijų, yra atsakinga už visuomenės sveikatos saugos ir priežiūros reikalavimų nustatymą, organizavimą ir jų įgyvendinimą aplinkos

rizikos veiksnių sveikatai valdymą bei visuomenės sveikatos saugos kontrolę (šios pažymos 8 punktas), negalėjo pateikti Pareiškėjui informacijos apie saulės spindulių poveikį žmogaus organizmui, nors tokia informacija yra skelbiama pačios SAM interneto svetainėje (pvz., <https://sam.lrv.lt/lt/naujienos/kodel-reiketu-zinoti-apie-saules-poveiki-musu-organizmui>).

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

20. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Seimo kontrolierė nusprendžia Skundą dėl NVSC bei Higienos instituto pareigūnų (darbuotojų) netinkamų veiksmų (neveikimo) atsakant į Pareiškėjo prašymą paaiškinti jam apie saulės spindulių poveikį žmogaus organizmui pripažinti pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

21. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, NVSC direktoriui rekomenduotina imtis priemonių tam, kad ateityje asmenims pateikiamuose atsakymuose būtų pateikta informacija apie tokio atsakymo apskundimo tvarką, nurodant konkrečios institucijos, kuriai gali būti paduotas skundas, pavadinimą ir adresą, taip pat terminą, per kurį gali būti pateiktas skundas.

22. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Higienos instituto direktoriui rekomenduotina imtis priemonių tam, kad ateityje asmenims pateikiamuose atsakymuose būtų pateikta informacija apie tokio atsakymo apskundimo tvarką.

23. Atsižvelgiant į šios pažymos 19.1 punkte išdėstytas aplinkybes bei priėtą išvadą, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, sveikatos apsaugos ministrui rekomenduotina:

23.1. užtikrinti, kad ateityje gavus asmens kreipimąsi, susipažinus su jo turiniu ir nustačius, kad kreipimesi nurodytų aplinkybių nagrinėjimas nepriskirtinas SAM kompetencijai, toks kreipimasis būtų persiunčiamas nagrinėti kompetentingam viešojo administravimo subjektui;

23.2. išsiaiškinti tarp pavaldžių įstaigų, kuri iš įstaigų yra kompetentinga atsakyti Pareiškėjui į jo klausimus apie saulės spindulių poveikį žmogaus organizmui, bei imtis priemonių, kad Pareiškėjui būtų pateikta prašoma informacija.

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė